

УДК 911.3:32

DOI <https://doi.org/10.32782/2786-5843/2026-1-3>

ЕТНОМОВНА РІЗНОМАНІТНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ПІВДЕННО-ЗАХІДНОЇ ЧАСТИНИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ЧИННИК ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Дністрянський Мирослав Степанович

доктор географічних наук, професор,
професор кафедри географії України,
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна;
професор кафедри географії та туризму,
Закарпатський угорський університет імені Ференца Ракоці II, м. Берегове, Україна
ORCID ID: 0000-0002-5663-6740

Молнар Йосип Йозефович

кандидат географічних наук, доцент,
завідувач кафедри географії та туризму,
Закарпатський угорський університет імені Ференца Ракоці II, м. Берегове, Україна
ORCID ID: 0000-0002-5178-0305

Дністрянська Наталія Іванівна

кандидат географічних наук,
старший викладач кафедри туризму,
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна
ORCID ID: 0000-0001-6465-9902

Молнар Д Стефан Стефанович

PhD, доцент,
доцент кафедри географії та туризму,
Закарпатський угорський університет імені Ференца Ракоці II, м. Берегове, Україна
ORCID ID: 0000-0003-2959-9136

***Актуальність дослідження.** Історично-географічний регіон Південна Бессарабія, розміщений у південно-західній частині Одеської області, є найбільш етнічно-мозаїчною територією України, де поряд з українцями компактно розселені етнічні болгари, молдовани, гагаузи, росіяни. Така ситуація, зумовлена складними історично-географічними передумовами заселення цього регіону та його історично-політичного розвитку, потребує конструктивної регіональної політики, спрямованої на забезпечення соціально-культурних потреб етнічних меншин та їхню інтеграцію в загальноукраїнське політичне середовище. Важливим засобом реалізації завдань щодо гармонізації етнокультурних і соціально-політичних взаємин є організація місцевого самоврядування, особливо з урахуванням того, що в Україні впродовж 2015–2020 років було проведено адміністративно-територіальну реформу. **Предметом дослідження** є аналіз тенденцій формування етнічного складу населення Південної Бессарабії та оцінка сучасної територіальної структури розселення етнічних спільнот і груп у розрізі адміністративних районів і територіальних громад, визначення особливостей впливу етнічного (етномовного) складу населення на географію адміністративно-територіальних одиниць регіону за результатами адміністративно-територіальної реформи. **Метою дослідження** є визначення ступеня відображення інтересів етнічних груп Південної Бессарабії в системі місцевого самоврядування в контексті забезпечення їхніх потреб і загальнодержавних інтересів. У **методології дослідження** реалізовано історико-географічний підхід до вивчення етнічної мозаїчності населення Південної Бессарабії та порівняльний аналіз етнічного складу адміністративно-територіальних одиниць південно-західної частини Одеської області з використанням картографічного та статистичних методів. **Результати дослідження.** Розкрито історично-географічні передумови формування етнічного*

складу населення Південної Бессарабії, зроблено порівняльний аналіз параметрів етномовного складу населення адміністративно-територіальних одиниць регіону до і після адміністративної реформи. Визначено вплив етногеографічного чинника на географію новостворених територіальних громад і адміністративних районів в контексті перспектив збалансування інтересів всіх суб'єктів етнополітичних взаємин у регіоні.

Практичне значення: розроблено пропозиції щодо врахування етногеографічного чинника під час створення нових адміністративно-територіальних одиниць у місцях компактного розселення етнічних меншин і організації місцевого самоврядування. **Висновки.** Для встановлення в регіонах збалансованих взаємин між етнічними спільнотами, групами та державними структурами доцільним є забезпечення певної конгруентності між адміністративно-територіальними підрозділами й ареалами компактного розселення етнічних меншин зі створенням для них кращих передумов для реалізації своїх соціально-культурних потреб і оптимізації місцевого самоврядування загалом. **Подальші дослідження** цієї проблематики мають бути спрямовані на вивчення соціально-економічної ефективності діяльності територіальних громад.

Ключові слова: місцеве самоврядування, географія етнічних меншин, картографічне дослідження етнічних меншин, адміністративно-територіальна реформа в Україні, територіальні громади Одеської області.

ETHNOLINGUISTIC DIVERSITY OF THE POPULATION OF THE SOUTHWESTERN PART OF THE ODESSA REGION AS A FACTOR OF THE TERRITORIAL ORGANIZATION OF LOCAL SELF-GOVERNMENT

Dnistrianskyi Myroslav Stepanovych

Doctor of geographical sciences, Professor,
Professor at the Department of Geography of Ukraine
Lviv Ivan Franko National University, Lviv, Ukraine;
Professor at the Department of Geography and Tourism,
Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian University, Berehove, Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-5663-6740

Molnar Yosyp Yozhefovych

PhD in Earth Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Geography and Tourism,
Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian University, Berehove, Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-5178-0305

Dnistryanska Nataliya Ivanivna

Candidate of Geographical Sciences,
Senior Lecturer at the Department of Tourism,
Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine
ORCID ID: 0000-0001-6465-9902

Molnar D Stefan Stefanovych

PhD in Earth Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Geography and Tourism,
Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian University, Berehove, Ukraine
ORCID ID: 0000-0003-2959-9136

Relevance of the study. The historical and geographical region of Southern Bessarabia, located in the southwestern part of the Odesa Oblast, is the most ethnically mosaic territory of Ukraine, where ethnic Bulgarians, Moldovans, Gagauzians, and Russians are compactly settled alongside Ukrainians. Such a situation, caused by the complex historical and geographical prerequisites for the settlement of this region and its historical and political development, requires a constructive regional policy aimed at ensuring the socio-cultural needs of ethnic minorities and their integration into the all-Ukrainian political environment. An important means of implementing the tasks of harmonizing ethno-cultural and socio-political relations is the organization of local self-government, especially

taking into account the fact that in Ukraine during 2015–2020 an administrative-territorial reform was carried out. **The subject** of the study is an analysis of the trends in the formation of the ethnic composition of the population of Southern Bessarabia and an assessment of the modern territorial structure of the settlement of ethnic communities and groups in terms of administrative districts and territorial communities, determining the features of the influence of the ethnic (ethno-linguistic) composition of the population on the geography of the administrative-territorial units of the region based on the results of the administrative-territorial reform. **The purpose of the study** is to determine the degree of reflection of the interests of ethnic groups of Southern Bessarabia in the system of local self-government in the context of ensuring their needs and national interests. **The research methodology** implements a historical-geographical approach to studying the ethnic mosaic of the population of Southern Bessarabia and a comparative analysis of the ethnic composition of the administrative-territorial units of the southwestern part of the Odessa region using cartographic and statistical methods. **Results of the study.** The historical-geographical prerequisites for the formation of the ethnic composition of the population of Southern Bessarabia are revealed, a comparative analysis of the parameters of the ethno-linguistic composition of the population of the administrative-territorial units of the region before and after the administrative reform is made. The influence of the ethno-geographical factor on the geography of newly created territorial communities and administrative districts is determined in the context of the prospects for balancing the interests of all subjects of ethno-political relations in the region. **Practical significance:** proposals have been developed to take into account the ethno-geographical factor when creating new administrative-territorial units in places of compact settlement of ethnic minorities and the organization of local self-government. **Conclusions.** In order to establish balanced relations between ethnic communities, groups and state structures in the regions, it is advisable to ensure a certain congruence between administrative-territorial units and areas of compact settlement of ethnic minorities, creating better conditions for them to realize their socio-cultural needs and optimize local self-government in general. **Further research on this issue** should be aimed at studying the socio-economic efficiency of the activities of territorial communities.

Keywords: local self-government, geography of ethnic minorities, cartographic research of ethnic minorities, administrative-territorial reform in Ukraine, territorial communities of Odesa Oblast.

Постановка проблеми. Південна Бессарабія (Буджак) як історично-географічна область України пережила складні територіально-політичні зміни впродовж історичного часу. Не вдаючись в давню історію, зазначимо, що лише впродовж XIX–XX ст. Південна Бессарабія перебувала у складі Османської та Російської імперій, Румунського королівства, СРСР, а з 1991 року – і держави Україна. Усі ці держави мали різне етнокультурне обличчя, пріоритети політики в галузі етнонаціональних відносин, що не могло не вплинути на етнічний склад населення. Тому на сьогодні це найбільш етнічно поліареальний регіон України, де компактно проживають етнічні українці, молдовани, болгари, гагаузи, росіяни, зокрема російські старообрядці (липовани). Є невеликі групи етнічних албанців та ромів. Прагнучи зберегти етнокультурну самобутність, етнічні групи завжди намагалися забезпечити собі різний рівень місцевого самоврядування. В умовах тоталітарного СРСР реалізувати це було практично неможливо. І лише в процесі адміністративно-територіальної реформи в Україні, яка здійснювалася впродовж 2015–2020 років, виникли певні сприятливі пере-

думови, адже одним із принципів створення територіальних громад був принцип добровільності [1], а функціонування – фінансова децентралізація як важлива ознака самоврядування. Водночас на державному рівні було визначено і певні критерії для нових адміністративних підрозділів, насамперед щодо їхніх розмірів, що ускладнило процеси створення нових адміністративних одиниць з позицій інтересів окремих етнічних груп [2]. Тому з огляду на всі суперечності проведення реформи важливо визначити співвідношення етногеографічних та адміністративно-територіальних структур.

Відображення проблеми в науковій літературі. Етногеографічні особливості Південної Бессарабії розкрито переважно лише в загальних рисах в контексті географії всієї України в працях Дністрянського М. [3], Заставного Ф. [4], Євтуха В. [5], Надолішнього П. [6]. Причому Надолішній П. розкрив і проблеми представництва етнічних груп в органах державної влади та місцевого самоврядування [6]. Водночас детальних етногеографічних досліджень у межах регіону є недостатньо. Виняток становлять праці Тодорова В., присвячені географії болгар

Південної Бессарабії [7]. Щодо організації місцевого самоврядування етнічних меншин, то ці питання більше розглядалися на рівні громадських організацій.

Різні структурно-функціональні зміни в процесі реформи (укрупнення адміністративних районів, збільшення розмірів адміністративних одиниць найнижчого рівня, зниження адміністративного статусу поселень), які стосуються всіх аспектів місцевого самоврядування й демографічного розвитку територіальних громад, їхнього соціального становища, детально розкриті в суспільно-географічних публікаціях таких дослідників, як Барановський М. [8], Склярська О. [9], Dnistrianskyi M., Chaika I. [10], Kuczabski A., Zastavetska L., Zastavetskyu T. [11], Dnistrianskyi M., Molnár J., Chaika I. [12] та ін. Водночас більш детального аналізу потребують питання зіставлення етногеографії південно-західної частини Одеської області й нової системи адміністративно-територіального поділу регіону.

Формулювання цілей статті. Методика дослідження. Виходячи із сутності проблеми, основними завданнями цього дослідження є: 1) дослідження особливостей формування та сучасної етногеографії південно-західної частини Одеської області; 2) визначення етнічної мозаїчності адміністративних одиниць регіону до і після реформи адміністративно-територіального поділу України; 3) обґрунтування концептуальних висновків щодо перспектив організації місцевого самоврядування в етнічно поліареальних регіонах.

Етногеографічний аналіз ситуації в регіоні Південної Бессарабії в розрізі адміністративно-територіальних одиниць здійснювався з використанням картографічного методу та статистичних методів. За основу були взяті дані розподілу населення за рідною мовою Всеукраїнського перепису населення 2001 року [13], оскільки в розрізі поселень інформація про етнічний склад населення є недоступною. Для кількісного представлення етногеографічної структури населення Південної Бессарабії було також розраховано показник етномов-

ної мозаїчності, який враховує частки мовних груп, та мовно-поселенської мозаїчності, тобто різноманітності поширення поселень із більшістю якоїсь етномовної групи в розрізі адміністративних районів та новостворених територіальних громад станом на 2001 рік (детально про визначення показників див. [14: 8]). Взаєморозміщення поселень із різною етномовною більшістю дало підстави зробити якісну оцінку рівня компактності-дисперсності розселення етнічних груп регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Історично-географічний аналіз передумов формування етнічного складу населення Південної Бессарабії дає змогу виділити кілька ключових моментів, які забезпечили суттєві етногеографічні зміни. Це насамперед входження цього регіону в першій половині XIX ст. (у 1812 р.) до складу Російської імперії. До того часу основу населення регіону становили тюркомовні ногаї, які значною мірою вели напівкочовий спосіб життя, та невеликі групи молдавської людності. Уряд Османської імперії також давав і дозвіл на переселення в Придунав'я групам російських старообрядців, а також невеликим підрозділам донських і запорізьких козаків, які заснували тут низку невеликих поселень.

Після включення Південної Бессарабії до складу Російської імперії її керівництво з огляду на потреби освоєння цієї малозаселеної території розпочало різні кампанії переселення в регіон колоністів з інших країн [4]. Зокрема, було організовано переселення з Балкан болгар, гагаузів і греків, з Вюртембергу і Пруссії – німців. Водночас регіон покинуло ногайське населення. Але попри заохочувальну політику переселення людності з інших країн, у другій половині XIX ст. основну частину переселенців у цей регіон все ж становило українське й молдовське населення, що визначалося близькістю основних ареалів розселення українців та молдован. Частка молдовського населення також суттєво зросла в міжвоєнний період, коли регіон перебував у складі королівства Румунії. Водночас після Другої світової війни

в процесі індустріалізації збільшилася частка етнічних росіян, а після проголошення незалежності України – частка українців.

Адміністративно-територіальний поділ південно-західної частини Одеської області на 9 районів і 2 міста обласного значення (Білгород-Дністровський та Ізмаїл) і в умовах незалежної України тривалий час залишався незмінним. Дослідження Надолішнього П. також підтверджували, що в районах компактного проживання етнічних меншин, насамперед болгар, молдован і гагаузів, їхнє представництво в органах місцевого самоврядування регіону практично відповідало їхній частці в кількості населення згідно з переписом 1989 року [6].

Відповідно до Всеукраїнського перепису населення 2001 р., у Південній Бессарабії проживало понад 617 тис. осіб, серед яких 40,2 % становили українці, 20,9 % – етнічні болгари, 20,2 % – етнічні росіяни, 12,7 % – етнічні молдовани, 4 % – гагаузи. Серед етнічних меншин найбільшими за площею були ареали розселення болгарської та молдовської етнічної груп. Зокрема, етнічні болгари, згідно з переписом 2001 року, становили абсолютну біль-

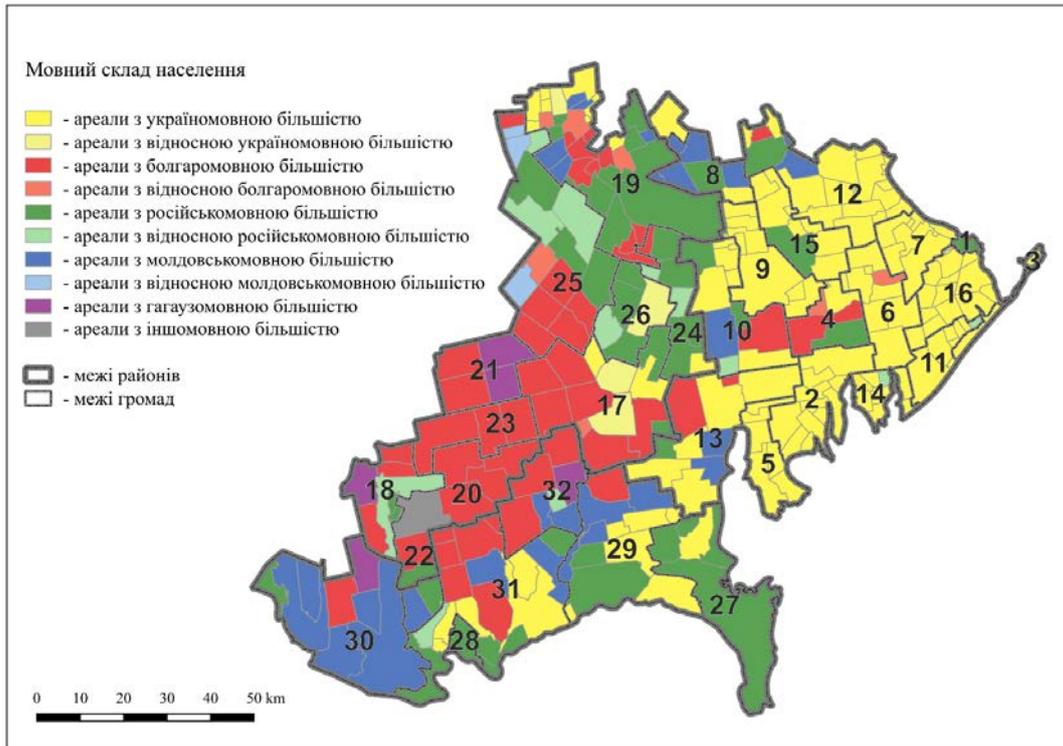
шість у колишньому Болградському районі (60,8 %) та відносно більшість в Арцизькому (39,0 %), Тарутинському (37,5 %) районах (табл. 1). Загалом у південно-західній частині Одеської області було компактно розміщено 47 поселень, де болгаромовне населення становило більшість: 14 – у колишньому Болградському районі (місті Болград, селах Баннівка, Василівка, Виноградне, Владичень, Голиця, Городне, Залізничне, Калчева, Криничне, Кубей, Нові Трояни, Оріхівка, Табаки), 8 сіл у колишньому Арцизькому районі (Василівка, Виноградівка, Главані, Делень, Задунайвка, Нова Іванівка, Острівне, Холмське), 15 сіл у колишньому Тарутинському районі (Богданівка, Виноградівка, Вільне, Володимирівка, Євгенівка, Єлизаветівка, Кролівка, Лужанка, Перемога, Петрівськ, Рівне, ще одне Рівне, Роза, Червоне, Ярове), 7 поселень у колишньому Ізмаїльському районі (селище Суворове, села Багате, Новокаланчак, Новокам'янка, Кирнички, Каланчак, Лощинівка), 2 села в колишньому Татарбунарському районі (Дмитрівка і Нова Олексіївка) і 2 села в колишньому Саратському районі (Зоря і Кулевча).

Таблиця 1

Деякі показники розселення етнічних болгар і молдован південно-західної частини Одеської області^{1*}

Адміністративні райони й міста обласного значення	Частка етнічних болгар (%)	Частка етнічних молдован (%)	Частка поселень з більшістю болгаромовного населення від загальної кількості поселень (%)	Частка поселень з більшістю молдовомовного населення від загальної кількості поселень (%)
Арцизький	39,0	6,3	29,6	0
Білгород-Дністровський	1,2	6,3	0	1,8
Болградський	60,8	1,6	63,6	0
Ізмаїльський	25,7	27,6	30,4	17,4
Кілійський	4,3	15,8	0	20,0
Ренійський	8,5	49,0	12,5	62,5
Саратський	20,0	18,9	5,3	7,9
Тарутинський	37,5	16,5	29,4	9,8
Татарбунарський	11,5	9,4	5,7	2,9
м. Білгород-Дністровський	3,7	2,8	0	0
м. Ізмаїл	10,1	4,3	0	0
Усього	20,9	12,7	16,5	8,5

^{1*} Розраховано авторами за матеріалами Всеукраїнського перепису населення 2001 року.

На карті цифрами позначено територіальні громади новоутворених районів: Білгород-Дністровський: 1 – Білгород-Дністровська, 2 – Дивізійська, 3 – Кароліно-Бугазька, 4 – Кулевчанська, 5 – Лиманська, 6 – Маразліївська, 7 – Мологівська, 8 – Петропавлівська, 9 – Плахтіївська, 10 – Саратська, 11 – Сергіївська, 12 – Старокозацька, 13 – Татарбунарська, 14 – Тузлівська, 15 – Успенівська, 16 – Шабівська; Болградський: 17 – Арцизька, 18 – Болградська, 19 – Бородінська, 20 – Василівська, 21 – Городненська, 22 – Криничненська, 23 – Кубейська, 24 – Павлівська, 25 – Тарутинська, 26 – Теплицька; Ізмаїльський: 27 – Вилківська, 28 – Ізмаїльська, 29 – Кілійська, 30 – Ренійська, 31 – Саф'янівська, 32 – Суворовська.

Рис. 1. Ареали розселення мовно-етнічних груп південно-західної частини Одеської області в межах районів та територіальних громад, утворених унаслідок адміністративної реформи 2020 року (за результатами Всеукраїнського перепису населення 2001 року [13])

Етнічні молдовани (табл. 1) становили більшість лише в колишньому Ренійському районі. Найбільше сіл із переважанням молдовомовного населення було в колишніх Ренійському (Орлівка, Лимарське, Плавні, Долинське, Новосільське), Ізмаїльському (Озерне, Комишівка, Утконосівка, Нова Покровка), Кілійському (Приозерне, Фурманівка, Червоний Яр і Дмитрівка) і Тарутинському (Надрічне, Новоселівка, Матильдівка, Новосілка й Іванчанка) районах. В інших районах регіону було розміщено ще кілька сіл, де більшість становили молдовомовне населення: Міняйловка, Фуратівка, Старосілля – у колишньому Саратському районі, Борисівка, Глибоке – у колишньому Татарбунарському районі, Кру-

тоярівка – у колишньому Білгород-Дністровському районі (рис. 1).

Лише в 5 селах Одеської області більшість населення становили гагаузи: Дмитрівка, Олександрівка, Виноградівка (колишній Болградський район), Котловина (колишній Ренійський район), Старі Траяни (колишній Кілійський район).

Окрім міста Ізмаїл, автохтонне етнічно російське населення (це переважно субетнічна група росіян-старообрядців) становила більшість у м. Вилкове, селах Мирне, Муравлівка, Приморське, Нова Некрасівка, Стара Некрасівка.

Високий рівень етнічної поліареальності та загалом низький ступінь компактності

розселення етнічних меншин розкривають показники мовно-етнічної і мовно-поселенської мозаїчності (табл. 2). Зокрема, найвищим значенням етно-мовної мозаїчності виділяється колишній Ізмаїльський район, мовно-поселенської – колишні Арцизький, Кілійський, Тарутинський райони. Це зумовило переважно низький рівень компактності розселення етнічних меншин. Деякі більші значення цього показника були характерні лише для болгар колишнього Болградського району. Водночас найбільш етнооднорідним був колишній Татарбунарський район.

Незважаючи на суттєву мозаїчність розселення етнічних меншин у південно-західній частині Одеської області, під час адміністративної реформи їхні побажання в цьому регіоні частково були враховані. Це стосується насамперед районного поділу, адже згідно з пропозиціями болгарських громадських організацій було виділено Болградський район, який включив поселення з більшістю етнічних болгар трьох колишніх районів – Арцизького, Болградського, Тарутинського. У більшості територіальних громад цього району також кількісно переважають етнічні болгари. Ареали проживання інших автохтонних етнічних меншин (гагаузів, молдован, російських старообрядців) мали невідповідну критеріям адміністративного району площу та кількість населення, тому лише в окремих випадках в новоствореному Ізмаїльському районі на

їхній основі були організовані територіальні громади з переважанням однієї етнічної меншини. Тому поза Болградським районом переважно етнічно однорідними можна назвати лише дві громади – Ренійську міську з переважанням етнічних молдован і Вилківську міську – з переважанням російських старообрядців. Оскільки гагаузські села не розміщені компактно, то в регіоні не було передумов для створення територіальних громад із переважанням гагаузів. Отже, з огляду на близьке взаєморозміщення різних за етнічним складом поселень низка територіальних громад у місцях розселення етнічних меншин не могли не мати етнічно змішаного характеру. Але прагнення до самоврядування таких відокремлених етнічних поселень частково були реалізовані через створення окремих старостинських округів.

З огляду на надання значних повноважень територіальним громадам у процесі адміністративно-територіальної реформи, насамперед щодо самостійного формування своїх бюджетів, можна зробити припущення, що створення адміністративних підрозділів (району, громад, старостинських округів) із переважанням населення етнічних меншин забезпечить кращі передумови для організації їхнього самоврядування, включно з обранням керівництва, розподілом бюджету та формуванням програми соціально-економічного розвитку.

Таблиця 2

Етнічна й мовно-поселенська мозаїчність колишніх адміністративних районів Південної Бессарабії та ступінь компактності ареалів розселення етнічних меншин

Адміністративні райони й міста обласного значення	Індекс етнічної мозаїчності адміністративних районів і регіону загалом	Індекс етно-поселенської мозаїчності адміністративних районів й регіону загалом	Ступінь компактності ареалів розселення етнічних меншин
Арцизький	0,641	0,771	дуже низький
Білгород-Дністровський	0,318	0,040	дуже низький
Болградський	0,525	0,545	середній
Ізмаїльський	0,748	0,606	дуже низький
Кілійський	0,685	0,770	дуже низький
Ренійський	0,693	0,5882	дуже низький
Саратський	0,707	0,238	дуже низький
Тарутинський	0,578	0,724	низький
Татарбунарський	0,466	0,160	дуже низький
Усього	0,735	0,6531	низький

Висновки. 1. Південно-західна частина Одеської області є найбільш етнічно поліарейальним регіоном України, що зумовлено його історичним перебуванням у складі різних держав. Найбільший вплив на формування сучасної етнічної структури населення Південної Бессарабії мало входження цього регіону в першій половині XIX ст. до складу Російської імперії, яка поряд з природними процесами заселення території із сусідніх українських і молдавських районів організувала переселення в Південну Бессарабію болгар, гагаузів, німців та деяких інших етнічних груп.

2. Особливості заселення території Південної Бессарабії та її розвиток у різних політичних умовах визначили високий рівень етнічної мозаїчності колишніх адміністративних районів регіону та невисокий ступінь компактності розселення етнічних меншин, що не сприяло створенню нових адміністративних районів вищого рівня з переважанням етнічних меншин. Виняток становила болгарська етнічна група, яка за

підтримки громадських організацій добилася створення Болградського району з переважанням етнічних болгар.

3. Водночас у процесі адміністративно-територіальної реформи для населення інших етнічних меншин, компактно розміщених у південно-західній частині Одеської області, були створені можливості організувати територіальні громади та старостинські округи, у яких вони становлять більшість.

4. Забезпечити більшу відповідність підрозділів адміністративно-територіального устрою і ареалів компактного розселення етнічних меншин, створюючи для них кращі передумови організації місцевого самоврядування, можливо реалізувати лише для ареалів із компактно розміщеними поселеннями етнічних меншин і з урахуванням критеріїв та порядку утворення адміністративних одиниць.

5. Подальші дослідження цієї проблематики мають бути спрямовані на вивчення соціально-культурної та соціально-економічної ефективності діяльності територіальних громад із переважанням етнічних меншин.

Література

1. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 5 лютого 2015 року № 157-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
2. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад : постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF>.
3. Дністрянський М. С. Етнополітична географія України: проблеми теорії, методології, практики. Львів : Літопис; Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 490 с.
4. Заставний Ф. Д. Географія України: у 2 кн. Львів : Світ, 1994. 470 с.
5. Євтух В. Б. Про національну ідею, етнічні меншини, міграції... Київ : Стило, 2000. 235 с.
6. Надолішній П. Розбудова нової системи врядування в Україні: етнонаціональний аспект. Київ ; Одеса, 1999. 304 с.
7. Тодоров В. Болгари Українського Придунав'я: етногеографічна характеристика. Одеса, 2009. 224 с.
8. Барановський М. О. Фінансова децентралізація в Україні: особливості становлення. *Український географічний журнал*. 2017. № 4. С. 30–38.
9. Склярська О. І. Реформа адміністративно-територіального устрою України в контексті впливу на статус і функції поселень. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Сер. Географія*. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2021. Вип. 1 (50). С. 57–64.
10. Dnistrianskyi M. S., Chaika I. M. Location of small towns and rural settlements of Ukraine and new realities of the administrative territorial system: contradictions and perspectives of mutual influences. *Journal of Geology, Geography and Geoecology*. 2023. No. 1. P. 3–16.
11. Kuczabski, A., Zastavetska, L., Zastavetskyu, T. The reform of administrative division in Ukraine: problems of territorial communities' formation in the Polish-Ukrainian anborderland. *Journal of Geography, Politics and Society*. 2017. Vol. 7 (2). P. 87–97.
12. Dnistrianskyi M., Molnár J., Chaika I. Natural reduction of Ukraine's population: Regional dimensions of the national threat. *Hungarian Geographical Bulletin*. 2021. No. 4. P. 293–310.

13. База даних населення. URL: pop-stat.mashke.org/ukraine-census-2001-lang/odeska.htm (дата звернення: 22.12.2025).

14. Дністрянський М. С., Молнар Й. Й., Дністрянська Н. І., Молнар Д. С. С. До проблеми відповідності нових адміністративно-територіальних одиниць Закарпатського регіону його етнічній географії. *Acta Academiae Beregsasiensis: Geographica et Recreatio*. 2025. № 2. С. 5–17. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-5843/2025-2-1>.

References

1. Verkhovna Rada of Ukraine. (2015). Pro dobrovilne obiednannia terytorialnykh hromad: Zakon Ukrainy vid 5 liutoho 2015 roku № 157-VIII [On the Voluntary Amalgamation of Territorial Communities: Law of Ukraine of February 5, 2015, No. 157-VIII]. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19> [in Ukrainian].
2. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2015). Pro zatverdzhennia Metodyky formuvannia spromozhnykh terytorialnykh hromad: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 8 kvitnia 2015 roku [On the Approval of the Methodology for the Formation of Capable Territorial Communities: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of April 8, 2015]. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF> [in Ukrainian].
3. Dnistrianskyi, M. S. (2006). Etnopolitychna heohrafiia Ukrainy: problemy teorii, metodolohii, praktyky [Ethnopolitical Geography of Ukraine: Problems of Theory, Methodology, and Practice]. Lviv: Litopys; Vydavnychiy tsentr LNU imeni Ivana Franka. 490 p. [in Ukrainian].
4. Zastavnyi, F. D. (1994). Heohrafiia Ukrainy: u 2 kn. [Geography of Ukraine: in 2 books]. Lviv: Svit. 470 p. [in Ukrainian].
5. Yevtikh, V. B. (2000). Pro natsionalnu ideiu, etnichni menshyny, mihratsii... [On the national idea, ethnic minorities, migration...]. Kyiv: Stylos. 235 p. [in Ukrainian].
6. Nadolishnii, P. (1999). Rozbudova novoi systemy vriaduvannia v Ukraini: etnonatsionalnyi aspekt [Building a New System of Governance in Ukraine: Ethno-National Aspect]. Kyiv; Odesa. 304 p. [in Ukrainian].
7. Todorov, V. (2009). Bolhary Ukrainskoho Prydunavia: etnoheohrafichna kharakterystyka [Bulgarians of the Ukrainian Danubian Region: ethnogeographic characteristics]. Odesa. 224 p. [in Ukrainian].
8. Baranovskyi, M. O. (2017). Finansova detsentralizatsiia v Ukraini: osoblyvosti stanovlennia [Fiscal Decentralization in Ukraine: Features of Formation]. *Ukrainskyi heohrafichnyi zhurnal*, 4, 30–38 [in Ukrainian].
9. Skliarska, O. I. (2021). Reforma administratyvno-terytorialnoho ustroiu Ukrainy v konteksti vplyvu na status i funktsii poselen [The Reform of Ukraine's Administrative-Territorial Structure in the Context of Its Impact on the Status and Functions of Settlements]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. Volodymyra Hnatiuka. Ser. Heohrafiia*, 1 (50), 57–64. Ternopil: TNPU im. V. Hnatiuka [in Ukrainian].
10. Dnistrianskyi, M. S., Chaika, I. M. (2023). Location of small towns and rural settlements of Ukraine and new realities of the administrative territorial system: contradictions and perspectives of mutual influences. *Journal of Geology, Geography and Geoecology*, 1, 3–16.
11. Kuczabski, A., Zastavetska, L., Zastavetskyi, T. (2017). The reform of administrative division in Ukraine: problems of territorial communities' formation in the Polish-Ukrainian anborderland. *Journal of Geography, Politics and Society*, 7 (2), 87–97.
12. Dnistrianskyi, M., Molnár, J., Chaika, I. (2021). Natural reduction of Ukraine's population: Regional dimensions of the national threat. *Hungarian Geographical Bulletin*, 4, 293–310.
13. Database of population. Retrieved from: <http://pop-stat.mashke.org/ukraine-census-2001-lang/odeska.htm> (date of access: 22.12.2025).
14. Dnistrianskyi, M. S., Molnar, Y. Y., Dnistrianska, N. I., Molnar, D. S. S. (2025). Do problemy vidpovidnosti novykh administratyvno-terytorialnykh odynyts Zakarpatskoho rehionu ioho etnichnii heohrafii [To what extent do the new administrative-territorial units of the Transcarpathian Region correspond to its ethnic geography]. *Acta Academiae Beregsasiensis: Geographica Et Recreatio*, (2), 5–17. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-5843/2025-2-1> [in Ukrainian].

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання 20.11.2025
Дата прийняття статті до друку після рецензування 19.12.2025
Дата публікації (оприлюднення) статті 24.03.2026